

*Thyestes (Toneel Vandaag).
— Foto Pic.*

van het KVS-gezelschap tijdens de oorlogsjagen in de Alhambra ging spelen, onder auspiciën van het VNV. Na de bevrijding hebben verschillende van die acteurs lang moeten wachten vooraleer ze een plaats terugkregen binnen hun vroeger gezelschap.

In de Folies-Bergère, aan het Noordstation, bracht Ernest Verryck meer dan dertig jaar lang operettes, revues en kabaret in het Nederlands en in het Brussels dialect. Subsidies heeft hij nooit gekregen en hij zag in 1961 zijn schouwburg in franstalige handen overgaan. Een paar jaar later werd de zaal afgebroken. Vandaag wordt opnieuw gediscussieerd over de oprichting van een nederlandsstalig Brussels operettegezelschap.

'Old Vic' De Ruyter

Zo werd hij genoemd door zijn gezelschap. Vooraleer hij in Brussel in 1956, KVS-directeur werd was hij al journalist geweest, secretaris van KNS-directeur Dr Oskar De Gruyter, en na de oorlog directeur van het nieuwe opgerichte Nationaal Toneel. Hij werkte toen een plan uit dat "de drie centra (Antwerpen, Brussel, Gent) zou laten samensmelten tot één instituut, met één centrale directie en de centralisering van een aantal technische diensten (administratie, documentatie, decor, kostuumatelier) maar met inachtneming van het eigen karakter van de bestaande entiteiten". (H. Meert in *Open Doek*). Een plan dat vandaag weer actueel klinkt. Zijn plan alleszins mislukt, via een omweg als journalist bij het Laatste Nieuws, wordt hij KVS-directeur. Zijn eerste seizoen begint al met een ramp, de KVS-brand. Na een kort tussenverblijf in de Alhambra wijkt het gezelschap voor twee seizoenen uit naar de

Beursschouwburg. Naast de huisregisseurs, Huib van Hellem en Nand Buyl wordt ook een beroep gedaan op gastregisseurs als Jo Dua, Tone Brulin, Lode Verstraete. Niet altijd tot even groot plezier van het gezelschap neemt de directeur zelf een aantal regies voor zijn rekening.

Hij brak met de traditie om elke week een nieuwe voorstelling uit te brengen, verruimde dat naar een tweewekenstelsel, om uiteindelijk, maar zonder succes, een vierwekenstelsel uit te proberen. Zoals hij ook een repertoirestelsel heeft willen toepassen naar buitenlands model. Niet tevreden met het subsidie-systeem hielp hij mee het monopolie van het Nationaal Toneel in Antwerpen te doorbreken. Als vervanging werd een draaischijfsysteem uitgedacht, maar dat heeft nooit goed gefunctioneerd. De Ruyter was een man met enorme ondernemingslust en initiatiefzin, maar willens nilens bleef hij de concessionaris en afhankelijk van het dwingende compromis: programmeren in functie van de volle zaal. In '72 wordt hij opgevolgd door een tweemanschap: Nand Buyl als artistiek directeur, zoon Koen de Ruyter als administratief directeur. De lijn, zoals die tenslotte al vastgelegd werd in vorige eeuw, wordt vastgehouden. "Vic de Ruyter zag klaar in de dosering van de programma's. Ook ik wil het theater zo optimistisch mogelijk houden. Het moeten natuurlijk geen dijenkletsers zijn maar toch proberen wij zoveel mogelijk spektakel te brengen. Theater betekent een avondje uit." (Nand Buyl in *De Vlaamse Elsevier* 23 april '73)

Leven en dood van de kleine theaters

Vanaf de jaren vijftig ontstaan in

Brussel veel nieuwe theaterinitiatieven. Opvallend is hoe weinig daarvan naar waarde gehonoreerd worden, laat staan ernstig genomen. In de brochure *Twintig jaar Beursschouwburg* wordt uitgebreid op deze periode ingegaan. Wij gebruiken ze als leidraad en vliegen er met reuzevleugels doorheen.

We beginnen bij het 'Kamertoneel'. Een project van Jan Walravens, Bert Parloor en Staf Knop. Het mocht amper twee jaar bestaan, toch zag het de kans om creaties uit te brengen van Adamov, Bursens en zelfs Hugo Claus zijn *Getuigen* te laten regisseren.

Etienne Debel hield het wat langer uit met zijn 'Vlaams Schouwtoneel' (1954-1960). Hij wou, net als Jean Vilar, klassiekers bij het volk brengen via monumentale opvoeringen. Zijn reizend gezelschap leeft gebukt onder de schuldenlast en hij verdween naar het habima-theater in Israël.

Rudi Van Vlaenderen richt, aanvankelijk met Bert Struys, en onder impuls van Vic De Ruyter, het 'Hedendaags Toneel' op. De naam verandert vlug in 'Toneel Vandaag'. Eerst in het kader van de Middagen van het Toneel, in de Residentieschouwburg, en daarna met reisvoorstellen wordt zowel uit het repertoire van het absurdisme als uit dat van de geëngageerde toneelliteratuur gegrepen. Hoogtepunt van de jaren zestig werd in 1966 door Toneel Vandaag de creatie van *Thyestes* van Hugo Claus in het Paleis voor Schone Kunsten.

De voorstelling gaat naar het Holland Festival en het Théâtre des Nations in Parijs. En toch wordt de gevraagde (kleine) subsidieverhoging niet toegekend. Bart Parloor (bestuurslid van Toneel Vandaag) zal nog proberen met deels KVS-acteurs toch het werk voort te zetten in het Waltra-theater.